

בשלימות נאמר (תלים ק"ד) ישמח ה' במעשיו שהם שלימים, ולפיכך העוסק בתורה לשמה משמח את המקום כי אין לך מדה יותר מזה שהיא שלימות הנמצאים כי אם על ידי התורה ולפיכך משמח את המקום. ובזה בעצמו משמח את הבריות מצד השלימות שבו.

מוסר אביך, א' ח' - למוד היראה ומדרגת האדם - בשמחה ובטוב-לבב

והנה הרבה ראו בספרים חיוב העבודה התורה והתפלה בשמחה, וכפו עצמם לעשות בשמחה, אבל לא ראו בשכלם להשתלם מעט מעט עד שתהי' ראויה עליהם השמחה בתורה ובתפלה ובכל עניני עבודת השם ית', א"כ אע"פ שנכנס בלב רוח שמחה אבל אין לבו טוב עליו, שאינו חפץ בשמחה זו באמת ואינה נוחה לו רק שהיא חובה עליו. ואפשר להיות שייטב לבבו בעבודה, כי יכיר שראוי לעבוד לאדון כל ית', וגם שהוא ראוי לעבוד באשר הוא יציר כפיו וחננו דעה והשכל לעבדו, אבל לא יכיר שהעבודה היא דבר גדול למעלה ממדרגתו בעצם ועם זה הוא נאות לו. ועל דבר שהוא למעלה ממדרגתו בעצם ועם זה הוא יפה וטוב לו ודאי שראוי הוא לשמח, כמו שישמח בבא אליו דבר טוב מחודש, שכיון שלא ה' לו זה הטוב הרי מעלתו לא הגיעה לזה, וכיון שנתחדש לו הטוב שלמעלה ממדרגתו הוא שמח, אך אחר שכבר זכה אל הטוב ההוא כבר מדרגתו עלתה לזה הטוב ואין כאן מקום שמחה. א"כ כאשר יהי' לנו דבר שתמיד הוא למעלה ממדרגתנו והוא טוב לנו אז ראויה לה השמחה התמידית עם כל יושנה, וזהו ענין "בכל יום יהיו בעיניך חדשים" (לד), אך מצד שהשמחה תורגש גם בחומר הטביע הבורא ית' שיתחדשו ידיעות חדשות, ויהי' דרך השמחה ככל ענין שמחה חמרית ג"כ. אבל כשיתעלה החומר תהי' תמידית השמחה עם תמידיות ההשגה השלמה לגמרי. עכ"פ השמחה באה מצד הידיעה בעילוי ערך העבודה, שהיא למעלה ממדרגתו הרבה.

רש"י קידושין דף לב/ב - תורה דיליה

ובתורתו יגה - כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יגה בתחילה היא נקראת תורת השם ומשלמה גרסה היא נקראת תורתו:

אורות התורה / פרק ב- תורה לשמה / א

ענין תורה לשמה - לשם התורה. כי מצאיות החכמה הוא רצון השם יתברך שתהיה בפעל, והיא מצאיות יותר נחמדה ומעלה מכל מה שאפשר להחשב, ואין החסרון פי-אם מצדנו, שמצד היותנו שקועים בגוף אין אנו מפירים כל ענין גדל וחזק ועלוי מצאיותה. וחקמת התורה הרי היא הגלוי האלהי כפי רצונו יתברך הבא מצד עבודתנו ומלמודנו. והנה כל הלומד תורה הוא מוציא מהכח אל הפעל את מצאיות חקמתה מצד נפשו, ובראי אינו דומה האור המתחדש מצד חבור התורה לנפש זו לאור הנולד מהתקבצותה לנפש אחרת, ואם- כן הוא מגדיל התורה ממש בלמודו...

ספר התניא - חלק ראשון - פרק כו - שמחה והצלחה

כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבודות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו

מידת השמחה

ריה"ל, מאמר שני פיס' נ' - התקרבות לה'

כללו של דבר, שלשה הם יסודות עבודת האלוה על פי תורתנו: היראה והאהבה והשמחה, התקרב אל אלהיך בכל אחת מאלה...

ויקרא רבה פרשה לד פסקה ח - ערך המצוה

אמר ר' יצחק למדתך תורה דרך ארץ שכשיהא אדם עושה מצוה יהא עושה אותה בלב שמח שאלו היה ראובן יודע שהקב"ה מכתוב עליו (בראשית לו) וישמע ראובן ויצילהו מידם היה טוענו ומוליכו אצל אביו ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו ויצבט לה קלי עגלים פטומים היה מאכילה ר' כהן ורבי יהושע ברבי סימון בשם ר' לוי אמרו לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביא כותבה ועכשיו אדם עושה מצוה מי כותבה אליהו ומלך המשיח והקב"ה חותם על ידיהם כההוא דכתיב (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב וגו'

ר' בחיי דברים פרק כח פסוק מז - מצות השמחה

תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה - יאשימונו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצות, והשמחה במעשה המצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ...ולכך צריך שיעשה אדם המצות בשמחה ובכוונה שלמה...

ספר כד הקמח - ערך שמחה

עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה דעו כי ה' הוא אלהים הוא עשנו ולא אנחנו עמו וצאן מרעיתו (תהלים ק). אין השמחה ראויה בעוה"ז כי אם בעבודת השי"ת ולא תמצא בכל ספרי הקדש שישבח השמחה אלא בענין העבודה וההשגה בהקב"ה... ואין האכילה והשתיה והשמחה בעוה"ז מלוין אותו לעה"ב כי אם השמחה בעבודת השי"ת, וכן אמרו במדרש קהלת (קהלת ח) כי אם לאכול ולשתות ולשמח והוא ילונו בעמלו, וכי יש אכילה ושתיה מלוין לו לאדם לקבר אלא זו תורה ותשובה ומעשים טובים... השמחה הזאת היא מצוה מן התורה נצטוה אדם עליה כי היא עבודה גמורה לשי"ת חשובה יותר מן המצוה.

ספר דובר צדק, עבודה זרה אות ג - שמחה מתוך אמונה

שמחה של מצוה שהיא שמחת בני ישראל המעיד על אמונתם ושלות לבם שנכון ובטוח בה'. ומצד הזה הוא שנמשך השמחה בלבם לא זולת, וזה נקרא שמחה של מצוה על ידי זה באים לרוח הקודש כמו שאמרו ז"ל (שבת ל" ע"ב) דרוח הקודש שורה מתוך שמחה של מצוה.

חדושי אגדות למהר"ל, גיטין עמ' קכט - כח הנפש בשמחה

הפחד - דבר זה מחליש כח הנפש, כי הנפש כוחו כאשר הנפש הוא בשמחה... והפחד מחליש הנפש

ספר דרך חיים - פרק ו משנה ב - השמחה מצד השלימות

ואמר כי הוא משמח את המקום משמח את הבריות, ופ' דבר זה כי השמחה מצד השלימות ודבר זה ביארנו בכמה מקומות, וכשם שהאבל הוא כאשר יש לאחד הפסד והעדר, וכך כאשר יש לאחד שלימות אז נמצא השמחה ולפיכך האדם שמח כאשר מגיע לו שלימות. וזהו שאמר שהוא משמח את המקום כי התורה שלימות האדם ובתורה השלמת הכל, וכאשר הנמצאים

ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבדות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם.

ספר תפארת שלמה, רמזי פורים – נצחון בשמחה

העבדות אשר דרך בו נעבוד להש"י בדו"ר צריך מתחלה לכנוס בשער היראה לענות ולהכניע מפני פחד ד' ומהדר גאונו אז ע"כ יכנס לבחי' האהבה ושמחה להתענג באור ד'. והנה זהו שהי' הענין במרדכי ואסתר כששמעה קול הרעש של מרדכי בבכי וזעקה על צרת ישראל הנה שלחה לו בגדים להסיר שקו מעליו פל' להסיר העצבות והיגון מעליו רק בשמחה להתקרב ולהתפלל לפני הש"י כי אין לבא אל המלך בלבוש שק כי עוז וחדוה במקומו כתיב ולא נכון לבא בעצבות לפני מלך הכבוד אך הוא לא קבל כי צריך מתחלה הכנה בהכנעה ויראה ואח"כ ממנה יבא אל השמחה כאשר בארנו. לכן אח"כ כאשר בא עת לחננה הסיב הש"י בענין הזה שיקראו לפני המלך דברי הימים וכו' וקראו את מרדכי לרכוב על סוס המלך ולבוש המלך ולזמר לפניו למען הכניסו בענין השמחה. ומיד כאשר שמח לבו מעט ממנו נעשה הגאולה והנס הגדול.

בינה – אם הבנים שמחה

ברכות ס"א ע"א - אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תני, [מאי דכתיב ויבן ה' את הצלע], מלמד שבנאה הקב"ה לחוה כאוצר...אף אשה קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה כדי לקבל את הולד:
נדה מ"ה ב' - אמר רב חסדא, מאי דכתיב ויבן ה' את הצלע, מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש:

זמן שמחתינו, אורה רבקה ויגורט – ארבעת שלבי השמחה בתהליך הפיזיולוגי של הלידה, זקוקה אשה לשמחה בכל אחד מהשלבים, על מנת שהכל יעבור בשלום. 1. ראשית היא השמחה בבעל ובקשר אתו, עוד קודם קליטת הזרע, ועל כן מצווה התורה בשנה הראשונה לנישואין "ושמח את אשתו אשר לקח". 2. לאחר מכן, השמחה במשך ההיריון, מאפשרת עיבור והתפתחות תקינים בס"ד, 3. ולבסוף השמחה הפנימית של האשה בתהליך הלידה, על אף הכאבים והקושי, היא המאפשרת את הלידה בשלום בעתו ובזמנו. 4. השמחה מגיעה לשיאה עם החזקת התינוק הנולד, בבחינת "אם הבנים שמחה".

סיפור החכם והתם - כח הבינה הוא מקור השמחה

מוסר אביך, ב' ג' - כח הכרת הטובה ומעלות העבודה מאהבה הכח של הכרת-טובה הוא כח גדול בנפש. שכפי מעלת טהרתה יגדל הכוסף של הוצאתו-לפעל, וכפי מה שהאדם שלם בדעתו מתמלאה התרשמותו ממנו. ותנועה זו היא מהתנועות היותר חשובות בנפש, ביסוד חוקה המתאים לשלמות המציאות באמתת החכמה העליונה. כל מה שתגדל הטובה וכל מה שתתמיד יותר, וכן כל מה שירוחק ערך המקבל מהנותן, כפי רוממות הנותן המיטיב, כה תגדל התשוקה של הכרת-הטובה...

עולת ראייה / חלק א / עמוד א – הודאה מתוך שמחה

מודה, ראשית ההופעה של צהלת החיים מביאה עמה את

השמחה העליונה בחדות הקודש, שהיא מתבטאת בכל מלא הודה בבטוי "ההודאה". הכרת התודה לאלהי עולם, אדון כל המעשים, המחיה חיים בטובו, היא אוצר טוב, הכולל בקרבו את כל התוכן של מילוי החובה וכל התוכן של העידון הרוחני ממלוא תנובת האהבה בחוברת, והנשמה מתנהרת בה ומתמלאה אורה ושמחה. ההוראה הלשונית של חובת הודאה, בבטוי "מודה" ביחוד, משותפת היא להודאה מגזרת תודה, הבאה מתוך הכרת הטובה של המיטיב, ומגזרת התודות והודאה על האמת.

ספר מסילת ישרים פרק יט - בביאור חלקי החסידות

ונבאר עתה ענפי האהבה, הם הג' שזכרתי: הדביקות, השמחה, והקנאה...הב' הוא השמחה, והוא עיקר גדול בעבודה, והוא מה שדוד מזהיר, ואומר (תהלים ק'): עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה... וארז"ל (שבת ל'): אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, ועל הפסוק שזכרנו למעלה עבדו את ה' בשמחה, אמרו במדרש (מדרש ש"ט): א"ר כשתהיה עומד לפני להתפלל יהא לבך שמח עליך שאתה מתפלל לאלהים שאין כיוצא בו, כי זאת היא השמחה האמתית שיהיה לבו של אדם עלו, על שהוא זוכה לעבוד לפני אדון יתברך שאין כמוהו, ולעסוק בתורתו ובמצותיו שהם השלימות האמתי והיקר הנצחי.. ודוד שכבר הגיע אל המעלה הזאת שיעור גדול, אמר (שם ק"ד): יערב עליו שיחי אנכי אשמח בה'... ואמר (שם ע"א): תרננה שפתי כי אזמרה לך ונפשי אשר פדית. והיינו כי כל כך היתה מתגברת בקרבו השמחה, שכבר השפתים היו מתנענעות מאליהם ומרננות בהיותו עוסק בתלותיו ית', וכל זה מגודל התלהטות נפשו שהיתה מתלהטת בשמחתה לפניו, הוא מה שסיים ונפשי אשר פדית...

רמב"ם יד החזקה - הלכות לולב פרק ח

(טו) השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עבודה גדולה היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (דברים כ"ח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב' ו') ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר (שמואל ב' ו') והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה':

דברי המגיד-משנה שם.

ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצוות מצד שהן חובה עליו והוא מוכרח ואנוס בעשייתן, אלא חייב לעשותן והוא שמח בעשייתן. ויעשה הטוב מצד שהוא טוב ויבחר באמת מצד שהוא אמת, ויקל בעיניו טורחן, ויבין כי לכך נוצר לשמש את קונו. וכשהוא עושה מה שנברא בשבילו ישמח ויגיל, לפי ששמחת שאר דברים תלויים בדברים בטלים שאינם מקיימים, אבל השמחה בעשיית המצוות ובלמידת התורה והחכמה היא השמחה האמיתית. וזהו ששלמה בדרכי מוסרו שבח שמחת החכמה ואמר "בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני".